

Asia: VN/30787/2022

Arviomuistio saaristolain päivittämistarpeista

Pykäläkohtaiset kommentit

Kommentit lain tarkoitukseen liittyen (§ 2 Lain tarkoitus)

-

Kommentit saariston käsitteeseen liittyen (§ 3 Saariston käsite)

-

Kommentit elinkeinotoiminnan tukemiseen liittyen (§ 4 Elinkeinotoiminnan tukeminen)

-

Kommentit liikenne- ja kuljetuspalveluihin liittyen (§ 5 Liikenne- ja kuljetuspalvelut)

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto arviomuistioon saaristolain päivittämis-tarpeista

Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitää saaristo-lain päivittämistä tarpeellisena ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää tarpeellisena saaristolain 5 § päivittä-mistä tarkemmaksi ja yksityiskohtaisemmaksi. Saaristolaki on luonteeltaan yleisluontoinen puitelaki, eikä lainkohdan tarkoittamaa palvelutasoa ole tarkemmin määritelty ja pykälässä asetettuja tavoitteita voidaan toteuttaa vain siltä osin kuin niiden toteuttamiseen on varauduttu valtion talousarviossa.

Yhteysalusliikenteen järjestämisestä puuttuu tällä hetkellä selkeä säädös- tai määräystasoinen sääntely, joten palvelutason määrittäminen perustuu pitkälti viranomaisen tekemään tarkoituksenmukaisuusharkintaan.

Saariston yhteysalusliikenteen järjestämiseen liittyy useita ristiriitoja, joten saaristolain päivittämisen aikana tarvitaan laajaa keskustelua yhteysalus-liikenteen järjestämisen tavoitteista ja toimintamalleista.

Yhteysalusliikenteen palvelutaso

Saaristolain 5 §:ssä tarkoitettua asumisen, toimeentulon ja asioinnin kannalta tarpeellista palvelutasoa ei ole tarkemmin määritelty. Palvelutasolla tarkoitetaan muun muassa liikenteen asiointitiheyttä ja aikataulua sekä aluksen kokoa ja muita sille asetettavia kriteerejä. Yhteysalusliikenteen palvelu-taso näyttelee isointa roolia liikenteen kustannusrakenteessa. Näin ollen lain päivittämisen yhteydessä tehtävillä palvelutasolinjauksilla on vaikutus liikenteen järjestämisen tarvittavaan määrärahan suuruuteen.

Nykytilanteessa yhteysalusliikennettä järjestetään rahoituksen ja vakituisten asukkaiden palvelutarpeiden raamittamana. Tämän lisäksi kilpailutettavan yhteysalusreitin palvelutason määrittely perustuu tarvekartoitukseen ja palvelumuotoiluun yhdessä reitin käyttäjien sekä asianomaisen kunnan kanssa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää tarpeellisena yhteysalusliikenteen palvelutason määrittämisen lain ja asetuksen kautta, koska nykytilanteessa ELY-keskuksella on käytännössä mahdoton tehtävä pyrkiä huolehtimaan vakinaisen väestön tarpeellisista liikenne- ja kuljetuspalveluista hyvin rajallisin resurssein. Kritiikki, jota ELY-keskukseen tulee, on moninaista ja sitä on hyvin kuvattu arviomuistiossa. Tarpeelliseksi tunnistetut muutokset ja kehittämistoimet yhteysalusliikenteessä edellyttää lainsäädännön täsmentämistä ja ohjaavaa valtakunnallista palvelutasolinjausta. Lainsäädännön, palvelu-tasolinjauksen ja käytettävän rahoituksen tulee kytkeytyä toisiinsa.

Saariston asukkaat

Yhteysalusliikenteen asiakkaista suurin osa on muita kuin saariston vakinaisia asukkaita. Saaristolain nykykirjauksella yhteysalusliikennepalvelulla turvataan kuitenkin ensisijaisesti saariston vakituisten väestön ja saaristoelinkeinojen kuljetustarpeet. Yhteysalusliikenteen järjestämisen periaatteena on pidetty, että liikennettä on lähtökohtaisesti vain sellaisiin saariin, joissa on ympärivuotista asutusta.

Kuten päivitysmuistiossa mainitaan, yhteysalusliikenne palvelee jo nykyisellään laajempaa asiakaskuntaa kuin lainkirjaus saariston vakinaisesta väestöstä. Matkailijoista sekä kausiasukkaista on muodostunut kokonaisuutta tarkasteltaessa yhteysalusten suurin käyttäjäryhmä. Käytännössä yhteysalukset ovat kaikkia yhteiskunnan toimintoja varten ja aluksilla kulkee myös paljon muuta liikennettä, jota ei ole laissa huomioitu. Yhteysaluksilla kulkee kuntien vastuulla olevia koulu- ja jätekuljetuksia, ja esimerkiksi postia normaalin liikennöinnin ohessa. Turismilla ja vapaa-ajan-asutuksella on myös merkittävä rooli saariston elinvoimaisuudessa. Pykälä tulisi päivittää niin että nämä asiat huomioidaan.

Mikäli lain päivityksen myötä saariston kausiasukkaat tulee laajemmin huomioida saaristoliikenteen järjestämisessä, on todennäköistä, että palvelutasoa on nostettava nykyisestä.

Yhteysalusliikenteen järjestäminen

Ottaessa huomioon yhteysalusliikenteen järjestämisen rajalliset resurssit, on lain päivittämisen yhteydessä syytä arvioida voiko liikennettä järjestää joiltain osin eri muodossa kuin nykyisin. Palvelutasoa nostaessa on syytä tarkistella liikenteen maksullisuutta. Maksuilla voisi olla mahdollista saada pieniä parannuksia esimerkiksi matkailua palvelevien yhteysalusreittien palvelutasoon. Saariston rengasteiden kesäkaudella toimivat avustetut ja muille kuin vakinaiselle väestölle maksulliset yhteysalusreitit toimivat hyvin ja palvelevat oleellisesti matkailua. Samankaltainen malli voisi olla toimiva myös muilla matkailua palvelevilla reiteillä

Ilmainen yhteysalusliikenne ohjaa kuluttajien ja palvelutuottajien valintoja ja yksityisten liikenneyrittäjien on hyvin vaikea kilpailla samalla markkinalla. Markkinaehtoisuutta lisäämällä liikennepalveluja saaristossa voitaisiin turvata osittain myös muutoin kuin verovaroin.

Kommentit peruspalveluihin ja erityispalveluihin liittyen (§ 6 Peruspalvelut ja erityispalvelut)

-

Kommentit valtion työpaikkoihin liittyen (§ 7 Valtion työpaikat)

-

Kommentit alueiden käytön suunnitteluun liittyen (§ 8 Alueiden käytön suunnittelu)

-

Kommentit saaristokuntaan liittyen (§ 9 Saaristokunta)

-

Kommentit saaristokunnan taloudelliseen asemaan liittyen (§ 10 Saaristokunnan taloudellinen asema)

-

Kommentit saaristoasioiden hoitoon kunnassa liittyen (§ 11 Saaristoasioiden hoito kunnassa)

-

Kommentit ympäristönhoitoavustukseen liittyen (§ 12 Ympäristönhoitoavustus)

-

Kommentit muihin tukitoimiin liittyen (§ 13 Muut tukitoimet)

-

Kommentit saaristoasiain neuvottelukuntaan liittyen (§ 14 Saaristoasiain neuvottelukunta)

-

Muuta kommentoitavaa saaristolain päivittämiseen liittyen

-

Viljanen Ilmari
Varsinais-Suomen ELY